

LA PROMOCIÓ I LA REGULACIÓ DE L'ÚS DE LA LLENGUA NACIONAL A L'ADMINISTRACIÓ

per Joan R. SOLÉ I DURANY

Cap (e.f.) del Negociat d'Estudis i Aplicació de la Legislació del Servei de Normalització Lingüística de la Generalitat de Catalunya

---

1. INTRODUCCIÓ.
2. EL MODEL I LA PLANIFICACIÓ LINGÜÍSTICS DE L'ADMINISTRACIÓ A CATALUNYA.
  - 2.1. *La Generalitat de Catalunya.*
    - 2.1.1. La situació anterior a la Llei de Normalització Lingüística.
    - 2.1.2. La situació actual.
      - 2.1.2.1. El marc normatiu.
      - 2.1.2.2. El mar institucional.
    - 2.1.3. Algunes propostes.
      - 2.1.3.1. El marc normatiu.
      - 2.1.3.2. El marc institucional.
        - 2.1.3.2.1. La Direcció General de Política Lingüística.
        - 2.1.3.2.2. La Comissió per a la Normalització Lingüística.
        - 2.1.3.2.3. La Xarxa Tècnica de Normalització Lingüística.
    - 2.1.4. CONCLUSIÓ.
  - 2.2. *L'Administració de Justícia.*
  - 2.3. *L'Administració perifèrica de l'Estat.*
  - 2.4. *Punt final.*

1. INTRODUCCIÓ

Sembla que el model lingüístic que els polítics voldrien per a una societat amb llengües en conflicte és el model que imposen a l'Administració que dirigeixen, la qual esdevé en aquest sentit un paradigma de la voluntat dels governants, quant a l'ús lingüístic. Els exemples són nombrosos en el sentit d'imposar una llengua externa (el castellà a Catalunya des de Felip V, el llatí en l'administració dels conqueridors romans, etc.), i en el sentit de recuperar una llengua prèviament minoritzada (el francès al Quebec, el neerlandès a Flandes, etc.). També ho són en el sentit d'imposar un model

estàndard, però aquest ja és un altre problema. Posat que admetem aquesta premissa, en tot cas el model ha exigít una planificació lingüística determinada, que és el que vaig a estudiar en aquest treball. Excloc d'entrada tota activitat normalitzadora de l'ús públic extern a l'Administració.

2. EL MODEL I LA PLANIFICACIÓ LINGÜÍSTICS DE L'ADMINISTRACIÓ A CATALUNYA

2.1. *La Generalitat de Catalunya*

En el si de la Generalitat podríem dividir l'activitat normalitzadora realitzada en:

- Activitat normativa.
- Organització institucional.

2.1.1. La situació anterior a la Llei de Normalització Lingüística (LNL)

Els dos tipus d'activitat esmentats es desenvolupen evidentment de manera paral·lela, i la seva gènesi s'inscriu entre les primeres accions del Govern format després de les primeres eleccions. Efectivament, a part de l'atribució explícita a la Direcció General de Política Lingüística i al seu Servei de Normalització de l'ús oficial de la llengua catalana, quant a la tasca, entre d'altres, de foment de l'ús del català en les institucions públiques,¹ es constitueix molt primerencament una Coordinadora Interdepartamental per a la Normalització del Català (CINC). Aquest òrgan era integrat per un representant, generalment a nivell de col·laborador tècnic, de cada Departament. Un informe presentat al Parlament el desembre de 1983 pel Conseller de Cultura reconeix que la Coordinadora funcionà amb efectivitat durant els primers temps, però es desbordà a partir de les progressives transferències de serveis, i de manera especial els territorials, a causa tant de l'augment del personal dependent de cada Departament com de l'ús exclusiu del castellà en els serveis assumits, quant a la documentació i a una bona part del personal. «Els membres de la Coordinadora no eren, en general, lingüistes, sinó que la seva tasca consistia a presentar els proble-

1. La Direcció General de Política Lingüística fou creada pel Decret 115/1980, de 23 de juny, d'estructuració orgànica del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, i el Servei de Normalització de l'ús oficial de la llengua catalana pel Decret 220/1980, de 3 d'octubre.

mes o les necessitats a les reunions i transmetre al seu Departament la solució que la Coordinadora aportava.»²

Al seu torn, començaren els treballs destinats a l'elaboració d'un esborrany de Llei de Normalització Lingüística però, atès que la seva aprovació es preveia relativament llunyana, el Consell Executiu aprovà un Decret 90/1980, de 27 de juny,³ sobre la normalització de l'ús del català en els òrgans de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, dels organismes autònoms i d'altres institucions que en depenen o hi estan vinculades, decret que ordenava a aquests òrgans d'emprar la llengua catalana com a vehicle d'expressió normal en llurs documents, actes públics i en els de l'administració ordinària, per adequar-se al que disposa l'article tercer de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Poc després el Govern de Catalunya fa encara una declaració⁴ on també es fan al·lusions concretes a l'ús de la llengua per part de les institucions que en depenen. Convé remarcar especialment dos punts d'aquesta declaració:

1. Es recomana el bilingüisme passiu per part dels funcionaris. Malgrat tot, les estadístiques demostren que es practica poc i s'actua, doncs, d'acord amb els costums diglòssics generals de bona part dels catalanoparlants.

2. Estableix com a mèrit preferent el coneixement de les dues llengües oficials, en la contractació de personal de la Generalitat.

3. Ordena que els funcionaris segueixin, si cal, uns cursos de català impartits gratuïtament i dins l'horari laboral, per facilitar al públic l'ús indiscriminat de les dues llengües.

D'acord amb aquest darrer punt, l'Escola d'Administració Pública de Catalunya començà l'any 1980 a impartir aquests cursos, però deixarà de banda els temes a què fan al·lusió els dos darrers punts remarcats de la declaració, pel fet que van ésser tractats en la sessió d'ahir al matí.

Aquest era molt bàsicament el panorama fins a l'entrada en vigor de la LNL: el d'una situació de provisionalitat i insuficiència amb poques possibilitats d'enfrontar-se al problema lingüístic que anava augmentant amb les successives transferències.

2. Informe sobre la DGPL i els seus serveis, presentat en compliment del punt 18 de la Resolució 114/I, del Parlament de Catalunya, per al debat general sobre normalització lingüística (BOC 165, de 5 desembre de 1983).

3. DOG 74, 16 de juliol de 1980.

4. Aquesta declaració apareix reproduïda en l'*Acció de Govern de la Generalitat de Catalunya*, núm. 9, juliol-setembre de 1980, i a l'opuscle *Per la normalització lingüística de Catalunya. El marc legal*, publicat per la Direcció General de Política Lingüística.

2.1.2. La situació actual

2.1.2.1. El marc normatiu.

La Llei 7/1983, de 18 d'abril, de Normalització Lingüística a Catalunya⁵ reforça de manera especial el dret subjectiu d'usar el català davant de totes les administracions, explicita la validesa i l'eficàcia de tota actuació feta en català i obliga l'Administració a relacionar-se amb el ciutadà individualitzadament en la llengua oficial que aquest esculli. Quant a la regulació concreta de l'ús que s'ha de fer del català i el castellà, la LNL ordena que sigui el Consell Executiu qui reglamenti aquesta qüestió. De la LNL només es desprèn, en aquest sentit, que, mentre el Govern no faci aquest desplegament, el català ha de ser la llengua oficial normalment usada per la Generalitat i per tot òrgan que hi sigui vinculat, per tal com això es desprèn implícitament del fet que en sigui la llengua pròpia. En tot cas, cal constatar que la LNL no diu explícitament enlloc que la Generalitat hagi d'usar el català, i això, encara que per a nosaltres sigui una afirmació redundant, és necessari que es digui en alguna norma positiva. En el fons, si anàvem a mirar, tota la LNL és una redundància de l'article 3 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, però no crec pas que ningú dubti de la seva necessitat. Vista la manca de desplegament de la LNL en aquest camp, els qui treballen en la normalització lingüística de la Generalitat ens hem hagut d'agafar sovint al Decret 90/1980 citat quan algú ens ha preguntat seriosament on es mana que s'hi han de fer les coses en català. En molts casos els Departaments han fet circulars internes on s'explicita aquest manament.

Pel que fa a la Declaració també comentada de l'any 1980, podríem preguntar-nos quina validesa jurídica pot tenir com a substitut de l'absència de desplegament de la LNL. Crec que el document es tractava d'una mera declaració de principis, que només anunciava alguns trets de la política lingüística que està duent a terme el Govern de Catalunya, però en tot cas sembla que no vincula ningú jurídicament. Penso, però, que aquesta Declaració enclou una afirmació sorprenent, que si no fos perquè respon clarament a un compromís polític, es tractaria d'una declaració jurídicament desconcertant. Ens referim a l'afirmació que «es respectaran els drets adquirits, de manera que cap funcionari o empleat no sigui discriminat pel seu desconeixement de català». Sense aturar-nos en una afirmació que ja hem dit que no té validesa jurídica, convindria recordar que quan es tracta de les relacions entre funcionaris i Administració no es pot pas parlar de drets adquirits, i així aquesta sempre pot canviar les circumstàncies de treball dels funcionaris, si hi ha un interès públic que ho justifiqui, mitjançant les adequades compensacions econòmiques i respectant, això sí, els drets

5. DOG 322, 22 d'abril; BOE 112, 11 de maig.

que la llei, no la pràctica, els reconeix. En segon lloc, permetre que determinats funcionaris desconeguin una de les llengües oficials pot ser políticament convenient per les circumstàncies que siguin, però crec que no ésafortunat plantejar-ho en termes de discriminació envers el funcionari, com fa la Declaració que comento. En fi, permetre que aquest ignori la llengua d'ús preferent de l'Administració, i una de les dues que els ciutadans tenen dret d'utilitzar davant d'aquella, es miri com es miri, és una irregularitat.

El compliment del termini de dos anys que marca la disposició transitòria primera de la LNL, com a període màxim d'adaptació dels serveis i els organismes de la Generalitat al que estableix aquesta llei, era realment difícil tant per la situació real de què es partia com pel fet que aquest compliment demanava unes orientacions i un seguiment per part d'una quantitat de tècnics proporcional a la grandària de les unitats administratives. Pel que fa a la reglamentació de l'ús, cal dir que molt probablement serà aprovada ben aviat ja que n'hi ha un projecte molt avançat. És possible, tal com ja vam dir en el *II Congrés Internacional de la Llengua Catalana*, que el retard en l'aprovació d'aquest reglament sigui degut en part al temor, ben fonamentat certament a la vista dels antecedents, a una impugnació del Govern central. D'altra banda, constato també que en matèria de llengua tothora s'ha intentat evitar la coerció que comporta l'aplicació freda de normes jurídiques concretes, amb un reguitzell de sancions lligades al seu incompliment.

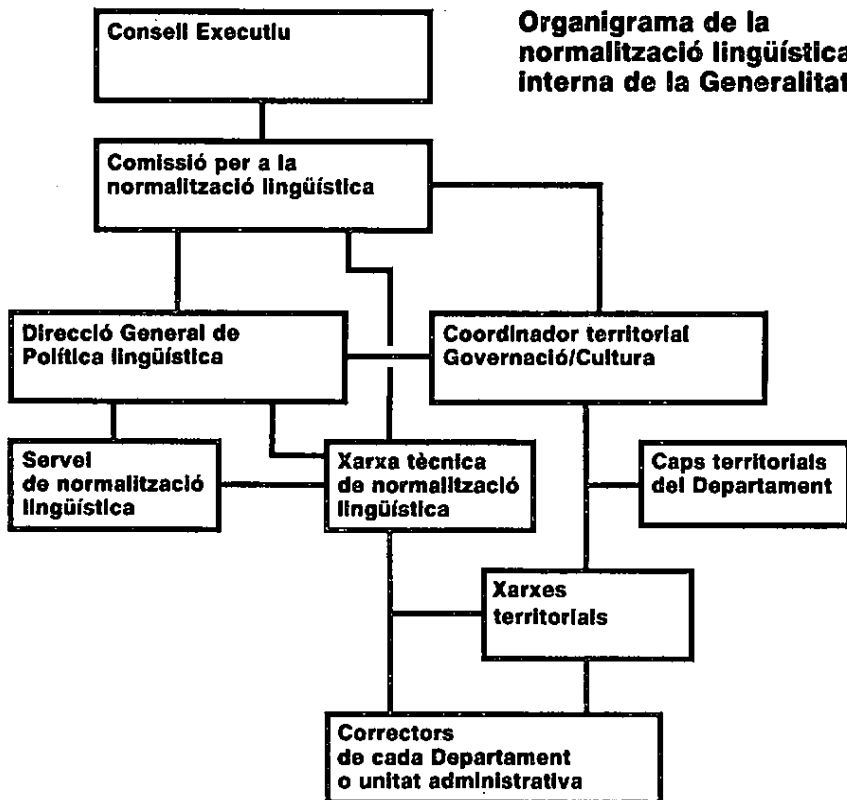
2.1.2.3. El marc institucional

Actualment, a la Generalitat existeix un bon nombre d'òrgans que tenen atribuïdes tasques de normalització lingüística, bona part dels quals tenen cura de la normalització interior de la Generalitat, tant des del punt de vista quantitatiu com qualitatiu. Novament haig de limitar el meu comentari i deixo, doncs, de banda els aspectes més directament relacionats amb la qualitat de la llengua de l'Administració.

Els òrgans superiors (vegeu l'organigrama annex) que tenen més especialment encomanades aquestes tasques són la Direcció General de Política Lingüística i la Comissió per a la Normalització Lingüística. Aquella Direcció General, segons el Decret d'estructuració del Departament de Cultura,⁶ té com a objectiu fer possible el desenvolupament de l'article 3r. de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i fomentar l'ús del català a les institucions oficials. És també l'òrgan que té cura de l'efectiva aplicació de les lleis emanades del Parlament de Catalunya en aquest camp. Un Decret posterior

6. Referenciat a la nota 1.

Organigrama de la normalització lingüística interna de la Generalitat

a la LNL,⁷ assigna a aquella Direcció General funcions relatives al seguiment i la impulsió de l'aplicació de la LNL.

Pel Decret 396/1983, de 8 de setembre, es crea la Comissió per a la Normalització Lingüística. Aquesta comissió interdepartamental està integrada pel Conseller de Cultura, la Directora General de Política Lingüística, el Director de la Funció Pública, el Director de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, un representant de cadascun dels restants departaments amb categoria mínima de director general, que habitualment són els Secretaris Generals dels departaments, i el secretari de la Comissió, que és el Cap del Servei de Normalització de l'ús oficial de la llengua catalana. Aquest òrgan col·legiat té per funció promoure el compliment de la mateixa llei, i els seus membres són els responsables del compliment de la Llei de Normalització Lingüística en el departament a què pertanyen.

7. Decret 397/1983, de 8 de setembre (DOG 368, de 30 de setembre).

Per tal que aquests dos òrgans d'alt rang puguin complir les seves funcions de seguiment, impulsió i aplicació de la LNL amb efectivitat, és necessari que disposin d'un personal tècnic adequat i, si cal, d'òrgans adscrits al Departament corresponent. La CINC havia fracassat, en part, perquè el personal tècnic que la integrava compartia la tasca de seguiment de la normalització amb les seves tasques habituals. En la reunió del Consell Executiu de 8 de novembre de 1984 el Conseller de Cultura demanà als altres membres del Govern que alliberessin una persona a ple rendiment perquè es dediqués a les tasques de dinamització de la normalització lingüística del Departament, i que destinessin una partida pressupostària a aquesta tasca. El nomenament d'aquesta persona s'ha fet en forma de circular o d'instrucció que al seu torn és recordatòria de l'obligació que el català sigui realment la llengua pròpia de la Generalitat, ja que en el nomenament s'atribueix a aquesta persona la funció de comprovar que la documentació que surt del Departament és en català i és escrita correctament, i que l'atenció al públic també es fa en la llengua pròpia. Aquests funcionaris també exerceixen funcions d'assessorament, preparen informes i propostes als òrgans competents en relació al procés de normalització lingüística de cada Departament, etc. El conjunt d'aquest personal forma, doncs, una xarxa tècnica de normalització de la Generalitat, que es reuneix regularment sota la coordinació del Servei de Normalització de l'ús oficial de la llengua catalana. Aquesta xarxa tècnica ha estat finalment regulada pel Decret 41/1986, de 13 de febrer. La seva regulació reglamentària s'havia mostrat convenient per a impulsar i donar suport a l'activitat dels seus membres. A més a més la complexitat d'alguns departaments també ha portat finalment a la creació d'una unitat administrativa dedicada, almenys en part, a tasques de normalització lingüística.

També, i un cop iniciat el funcionament de la xarxa de persones que treballen als serveis centrals, els Coordinadors dels serveis territorials de tots els Departaments han designat una persona de cada servei que té la missió de seguir i fer propostes tendents a la normalització lingüística de la unitat administrativa corresponent, sota la coordinació del representant dels serveis centrals, i en contacte també amb els companys de la Demarcació territorial. Aquesta doble coordinació es deu al fet que d'una banda cal estar en contacte amb les dependències jeràrquiques dels serveis territorials, i de l'altra el representant dels serveis centrals ha de coordinar i conèixer els problemes sobre usos lingüístics del Departament a tot el territori de Catalunya.

2.1.3. Algunes propostes

Si mirem l'evolució produïda en funció de la situació de partença, dels mitjans aplicats i del temps transcorregut, és evident que s'ha avançat for-

ça. Cal reconèixer, però, que la incidència de la xarxa tècnica en l'evolució de la normalització lingüística dels nostres departaments no es pot dir que hagi estat decisiva a causa de les limitacions que es desprenen dels suggeriments que deixaré damunt la taula tot seguit. Per una part m'haig de referir a la precarietat de mitjans humans. En molts departaments el representant de la xarxa tècnica ha de compaginar la tasca normalitzadora amb les tasques habituals, pròpies del seu lloc de treball. D'altra banda, la xarxa territorial a què he fet al·lusió anteriorment és de nova creació i encara no ha pogut assolir una dinàmica de treball. En segon lloc, hem de dir que fins aquest moment la Xarxa Tècnica no compta amb una dotació pressupostària suficient que li permeti portar a terme aquelles actuacions que es deriven de la seva actuació.

Un dels fets que ha dificultat la coordinació de la xarxa ha estat la diferència abismal entre la grandària i les característiques dels problemes que oferia la tasca a realitzar en uns departaments respecte als altres. En aquest sentit, és evident que requereixen un tractament diferent els departaments integrats per 35.000 persones, com és el cas d'Ensenyament o Sanitat i Seguretat Social, d'aquells integrats per menys de 1.000 persones, com ara, Comerç, Consum i Turisme, Indústria i Energia, Treball, etc. Les propostes també van destinades a afrontar aquest fet.

En concret penso que per a culminar el compliment de la LNL a l'Administració de la Generalitat, és necessari intensificar les actuacions en les bandes que s'han indicat al principi:

- Marc normatiu.
- Marc institucional.

2.1.3.1. El marc normatiu

És necessari que es dictin tan aviat com sigui possible disposicions de caràcter general que despleguin els artícles 5.2 i 7.2 de la LNL. Tractant-se de l'Administració, aquestes disposicions haurien de ser decididament afavoridores de l'ús territorial exclusiu del català, salvant només el dret personal de ser atès en castellà a qui ho demani expressament, amb el benentès que les comunicacions i notificacions en català tenen plena eficàcia i, per tant, les sol·licituds de traducció castellana per part dels particulars mai no podrien suspendre cap termini, i només serien fornides a l'efecte de no-discriminació.⁸

8. La Sala 3a., contenciosa administrativa, de l'Audiència Territorial de Barcelona s'ha pronunciat recentment (Sentència de 14 de març de 1986) a favor dels efectes suspensius de la sol·licitud d'una traducció castellana d'una resolució administrativa, amb el consegüent descompte dels dies que l'administrat va trigar a demanar aquella traducció en el còmput del termini que es repregui un cop sigui lliurada aquesta.

Tractant-se de l'Administració, les normes afavoridores de l'ús del català haurien de ser més rigoroses que, posem per cas, aquelles que es puguin dictar en relació amb la resta de la societat. El punt 25 de la Resolució 120/I del Parlament de Catalunya, aprovada el 24 de novembre de 1983, acorda que la Generalitat ha de *donar exemple* en l'ús sistemàtic —i, sempre que serà possible, exclusiu— del català i en la correcció d'aquest ús. Aquest rigor en el model lingüístic i en la seva aplicació en l'Administració, més que en cap altre àmbit, per l'exemple que ha de donar, constitueix la pràctica que han dut a terme poders públics de nacions amb problemàtiques semblants a la nostra com el Quebec o Flandes. En aquests països, per cert, no es vacilla a regular un sistema de sancions rigoroses per als funcionaris i els ciutadans infractors de les normes sobre ús lingüístic. Sense perjudici que per raons polítiques aquí no es consideri convenient d'establir aquest tipus específic de sancions, cal dir que en els països esmentats s'ha arribat a una situació en què és rara la seva imposició, perquè n'hi ha prou amb una advertència prèvia.

En tot cas convé recordar que al nostre país, i també a l'Estat espanyol, un funcionari pot incórrer en una falta fins a molt greu per discriminació lingüística,⁹ i fins a greu per incompliment de les ordres que provenen dels superiors, les quals podrien consistir, evidentment, en normes d'ús lingüístic.¹⁰ És clar que el dret del treballador de desenvolupar en castellà les activitats professionals i laborals, que es desprèn de l'article 2.1 de la LNL *a sensu contrario*, no és extensible al cas de la relació funcional ja que aquesta, com he dit més amunt, no té una naturalesa contractual, sinó que es tracta d'un nomenament amb unes condicions que poden ser variades en funció de l'interès públic, i sembla clar que les normes d'ús lingüístic són d'interès públic.

2.1.3.2. El marc institucional

Pel que fa a l'impuls de la normalització a la Generalitat crec que el sistema d'òrgans descrit més amunt és, en línies generals, adequat, i per tant moltes de les propostes plantejades més avall ja s'estan duent a terme d'una manera incipient.

9. Art. 31.1.b de la Llei estatal 30/1984, de 2 d'agost, de mesures per a la reforma de la Funció Pública, i art. 93.b de la Llei catalana 17/1985, de 23 de juliol, de la Funció Pública de l'Administració de la Generalitat.

10. Art. 7.a del Reglament de règim disciplinari dels funcionaris de l'Administració de l'Estat (Reial Decret 33/1985, de 10 de gener; BOE núm. 15, de 17 de gener), i art. 94.a de la Llei catalana de la Funció Pública.

2.1.3.2.1. La Direcció General de Política Lingüística (DGPL)

Pel que fa a la DGPL, penso que caldria unes unitats orgàniques específiques, almenys amb el nivell de negociat, adscrites l'una al Servei d'Assessorament a l'altra al de Normalització Lingüística. La del Servei d'Assessorament hauria d'atendre les consultes terminològiques i lingüístiques més complexes que li puguin fer els correctors dels departaments per tal que, mitjançant l'estudi del problema pels òrgans que correspongui, sigui resolta la qüestió i divulgada convenientment la seva solució. No entro en l'anàlisi del sistema previst per al futur amb la finalitat de garantir la correcció lingüística i la solució de les necessitats terminològiques, ja que això serà objecte d'una exposició en les *II Jornades sobre l'establiment del llenguatge administratiu*.

El Servei de Normalització hauria de disposar d'una unitat orgànica que exercís les funcions de coordinació de la xarxa tècnica de normalització lingüística i de secretariat de la Comissió per a la Normalització Lingüística. Aquesta unitat analitzaria les queixes concretes que, en relació amb els departaments, arribessin a mans de la DGPL, o també proposaria la solució a la qüestió, si és que això es considerava convenient. També vetllaria per l'aplicació homogènia dels criteris d'ús lingüístic en tots els departaments, i elevaria a la Directora General de Política Lingüística les propostes i suggeriments decidits en les reunions de la xarxa tècnica de normalització lingüística. Atès que, en alguns casos, seria convenient elaborar programes o plans de normalització en sectors concrets de l'Administració, abraçadors de tots els Departaments, o d'alguns d'ells, aquesta unitat hauria de dissenyar aquests programes interdepartamentals i, si s'aproven, impulsar i coordinar el seu acompliment. Els programes podrien consistir, per exemple en el seguiment: intensiu i exhaustiu dels impresos i tota mena d'escrits, o en el de l'atenció oral als telèfons i taulells, etc. El pla d'actuació hauria de preveure els diferents problemes amb què es trobaran els encarregats d'aplicar-los i les solucions previsible per a cada tipus de problema. Al final de la campanya caldria fer evidentment un informe del resultat, que inclogués les qüestions que no s'han pogut resoldre i unes propostes de solució. Tot plegat seria sotmès a l'examen de la DGPL i la Comissió per a la Normalització Lingüística.

2.1.3.2.2. La Comissió per a la Normalització Lingüística (CNL)

Crec que es tracta d'un òrgan necessari ja que vincula coordinadament tots els departaments de la Generalitat pel que fa a l'aplicació de la LNL. Amb tot, penso que de l'impuls que proposa les actuacions de la DGPL, del que exposaré tot seguit per a la XTNL, i del fet que pròximament serà reglamentat l'ús del català als organismes de la Generalitat, es derivarà forçosament la necessitat que aquesta CNL es reuneixi molt més sovint, ja

que s'hauria de pronunciar sobre les múltiples qüestions que plantejaria una impulsió més forta de la normalització de l'Administració que en depèn. Recordem que la Resolució 120/I del Parlament de Catalunya, ja esmentada, en el punt 24 insta el Consell Executiu que la CNL acceleri els treballs conduents a la total normalització lingüística en l'àmbit de l'Administració de la Generalitat. El funcionament d'una xarxa més àmplia de funcionaris que es dediquessin plenament a la normalització dels Departaments, penso que actualment hauria de generar la necessitat que aquesta Comissió es reunís un cop per trimestre, com a mínim. Aquesta freqüència queda certament allunyada de l'actual.

2.1.3.2.3. La Xarxa Tècnica de Normalització Lingüística (XTNL)

D'entrada em sembla clar que aquesta xarxa hauria de ser potenciada i dotada de més mitjans econòmics. Actualment la problemàtica lingüística dels departaments desborda absolutament les possibilitats de la vigent estructura, tot i que algunes de les unitats orgàniques de normalització a nivell departamental van creixent, i els estudis recents fets per la xarxa tècnica demostren que globalment hi ha hagut una evolució normalitzadora en relació amb l'època més acostada a les transferències de serveis.

Penso que una potenciació real d'aquesta xarxa hauria de comportar els mitjans següents. Caldria que, tal com acordà el Consell Executiu, s'alliberés efectivament una persona per cada Departament dedicada a ple temps a les tasques de normalització lingüística. Malauradament hi ha alguns departaments que no han alliberat el funcionari nomenat de les tasques alienes a aquesta normalització. Els membres de la xarxa, normalment, es troben adscrits a la Secretaria General del Departament i tenen la categoria equivalent, a Tècnic Superior d'Administració, circumstàncies crec, que, són les més idònies.

Els membres de la xarxa haurien de ser assistits per un corrector, com a mínim, en tots els departaments, per tal que aquells puguin dedicar-se exclusivament a les tasques relatives a la normalització, i no hagin de corregir textos. El corrector hauria de tenir un criteri de preferència dels treballs prou estricte, per tal d'evitar que els qui no coneixen prou bé la llengua pròpia el converteixin en una mena de supervisor particular. El corrector s'hauria de dedicar principalment a corregir la retolació defectuosa del departament, a supervisar tots els models d'impresos, formularis, models registrats en programes d'ordinador, i qualsevol altra documentació repetitiva. Intentaria detectar les deficiències més generals en els coneixements lingüístics del personal, per tal de demanar, d'acord amb el membre de la xarxa tècnica, l'organització de cursos a l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, o bé, per exemple, organitzar sessions reduïdes sobre els problemes lingüístics amb què topi més freqüentment. Finalment, el corrector hauria

d'estar en contacte amb el Servei d'Assessorament Lingüístic, per tal de plantejar-li les qüestions lingüístiques que no pugui resoldre amb la documentació de què disposi.

A més a més d'aquesta estructura mínima, els Departaments ja hem dit que disposen d'una persona a cada servei territorial, amb la qual cosa existeixen a més de la Xarxa de Normalització dels serveis centrals tres sengles xarxes més a cada demarcació territorial. En aquest cas el membre de la xarxa pertany normalment a l'oficina del Cap del Servei, però ben sovint no es pot dedicar prou a les tasques de normalització. Si bé la quantitat de personal adscrita a un servei territorial és sovint menor que la que hi ha als serveis centrals, cal dir també que als serveis territorials és on actualment es localitzen els problemes més greus quant a l'ús del català, ja que ben sovint estan proveïts íntegrament de personal transferit. És per això que penso que el membre de la xarxa tècnica territorial corresponent hauria de ser alliberat també de les feines alienes a la normalització.

La coordinació territorial és doble ja que si bé convé que els membres es reunixin periòdicament convocats pel coordinador territorial de política lingüística i el de governació, per a tractar del seguiment territorial, també convé que els membres de cada departament es reunixin periòdicament convocats pel seu company dels serveis centrals, per tal de tractar dels problemes departamentals. Cal dir que aquest doble sistema ja és practicat en alguns casos, però no pas d'una manera generalitzada, com proposo que sigui efectivament.

A més d'aquesta estructura i també amb l'ànim de generalitzar experiències que ja tendeixen a produir-se en algun departament, crec que en aquells que són integrats per més de 500 funcionaris caldria que es creés un òrgan destinat a la normalització lingüística, amb la categoria proporcional al nombre de personal i a la problemàtica del departament, del qual també dependria la quantitat de personal adscrit en aquesta unitat de Normalització Lingüística. Crec que un «normalitzador» per cada 500 o 1.000 funcionaris és una xifra que, amb un bon suport econòmic i normatiu, podria accelerar i aconseguir la configuració del model lingüístic de la Generalitat. Ja he avançat que, a més, aquestes unitats haurien de disposar d'uns mitjans econòmics adients per a poder portar a terme els programes de normalització tant comuns com propis del departament, a més d'enquestes, contractació temporal de correctors i en fi, de qualsevol altra despesa que no sigui de les ordinàries de renovació de rètols i impresos, per exemple, que normalment hauran d'anar a càrrec de partides pròpies.

Una qüestió que cal plantejar és si aquestes unitats adscrites a tots els departaments haurien de dependre funcionalment i orgànicament de cada un d'ells, o bé de l'òrgan que té atribuïdes les funcions de seguiment i impulsió de l'aplicació de la LNL, és a dir, de la DGPL. Així mateix, els qui treballen en la normalització lingüística de la Generalitat ens preguntem sovint si hauríem de tenir unes atribucions similars a les que hom anomena,

en altres àmbits, inspecció. És a dir, que cal plantejar-se si la llengua és una qüestió que mereix un cos d'inspectors, igual com les finances, les relacions laborals o l'ensenyament.

Si observem els casos del Quebec i de Bèlgica, que crec que són els més comparables al nostre des del punt de vista de les possibles solucions a imitar, veiem, en el primer, que existeix una comissió de protecció de la llengua francesa, composta d'inspectors i comissaris investigadors que reben les queixes dels ciutadans. L'experiència quebequesa és que de les 7.000 queixes que es van rebre entre 1979 i 1983, aproximadament, la majoria dels casos s'han aconseguit de solucionar per les bones amb les persones o empreses implicades, i aquestes finalment van acceptar d'ajustar-se a la llei.¹¹ Val a dir que aquests inspectors vetllen no solament per l'aplicació de la Carta de la llengua francesa dins l'Administració sinó també davant dels ciutadans i les empreses privades, que són els qui originen més queixes.

En el cas de Bèlgica,¹² les transgressions nombroses de què era objecte la Lei de 28 de juny de 1932 sobre l'ús de les llengües en matèria administrativa va aconsellar que la nova Llei sobre aquesta matèria, de 2 d'abost de 1963, creés una Comissió permanent de control lingüístic, que també recull el Reial Decret de 18 de juliol de 1966, pel qual es coordinen les lleis sobre l'ús de les llengües en matèria administrativa. Aquesta Comissió és un òrgan consultiu que, sense detenir-nos-hi, és comparable a la nostra CNL i, en alguns aspectes, al Consell assessor de l'euskera, i té com a missió vetllar per l'aplicació de les esmentades lleis coordinades. Doncs bé, aquesta Comissió també té alguns inspectors al seu servei.

Veiem, per tant, que la idea d'atribuir funcions d'inspecció als membres de la xarxa tècnica, i fer que tots ells depenguin d'un sol organisme, no és cap novetat respecte a aquelles nacions amb una problemàtica similar a la nostra. La tasca d'inspecció no cal dir que, a l'igual del Canadà, ha de consistir bàsicament a orientar, cercar solucions, i en definitiva a ajudar a complir la llei i els reglaments sobre l'ús de la llengua en les nostres oficines. Només en els casos més extrems caldria proposar la imposició de sancions a qui correspongui. També caldria evitar, segurament, el nom d'inspectors i buscar-ne un que no tingui connotacions poc convenients.

11. PLOURDE, Michel, «La legislació lingüística al Quebec», dins *Ordenació legal del plurilingüisme als estats contemporanis*, Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1983, p. 73.

12. M. P. HERREMANS, «La Commission Permanente de Controle Linguistique», dins *Courrier hebdomadaire*, núm. 374, de 15 de setembre de 1967, i *Revista de Llengua i Dret*, núm. 5, de juny de 1985.

2.1.4. Conclusió

No creiem que les mesures proposades siguin excessivament agosarades, ni tampoc que cap d'elles pugui provocar més actituds de rebuig que les d'aquells qui volen mantenir la situació de prostració de la nostra llengua. Per contra, la seva aplicació contribuiria, eficaçment sens dubte, a complir la LNL i el punt 25 de la Resolució 120/I del Parlament de Catalunya, ja citat.

2.2. L'Administració de Justícia

El marc legal configurat per la LNL i per la Llei 6/1985, d'1 de juliol, Orgànica del Poder Judicial (LOPJ) constitueix principalment una legalitat que permet el dret personal d'usar les dues llengües oficials. Pel que fa, però, a la preponderància d'una llengua o l'altra, aquest marc és contradictori. D'una banda, els punts 1 i 2 de l'article 231 de la Llei Orgànica esmentada estableixen un important desequilibri en favor del castellà, no solament pel que fa al contingut, sinó també per l'argumentació que es desprèn del primer dels dos apartats. Efectivament els punts esmentats de l'article 231 diuen que «en totes les actuacions judicials, els Jutges, Magistrats, Fiscals, Secretaris i altres funcionaris de Jutjats i Tribunals usaran el castellà, llengua oficial de l'Estat», encara que s'afegeix que «podran usar també la llengua oficial pròpia de la Comunitat Autònoma, si cap de les parts no s'hi oposa al·legant-ne desconeixement que pugui produir indefensió».

En l'àrea de Llengua i Dret del *II Congrés Internacional de la Llengua Catalana*¹³ s'ha dit que aquests dos apartats de l'article 231 de la LOPJ no són aplicables a Catalunya perquè afecten una competència de la Generalitat, la de garantir l'ús normal i oficial de les dues llengües de Catalunya, i l'afecten contradient la voluntat estatutària d'igualtat plena de les dues llengües quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya. No es pot oposar a aquest argument l'afirmació que el desequilibri en favor del castellà sigui motivat per assegurar els drets fonamentals dels ciutadans, ja que tal desequilibri es fonamenta en el fet que el castellà és la llengua oficial de l'Estat. Aquest argument no és suficient per interferir-se en aquella atribució competencial, i per tant, per motius que ara no fan el cas, l'àrea esmentada del Congrés, ultra criticar el lligam Administració de Justícia-llengua oficial de l'Estat que fa la LOPJ, declara inaplicables a Catalunya les disposicions esmentades.

Pel que fa al registre civil i als altres que depenen de l'Estat, és realment angosant la necessitat que siguin reformats, o impugnats per incons-

13. Vegeu-ne les conclusions al núm. 7 d'aquesta *Revista* (ALSINA i KEITH, A., *El II Congrés Internacional de la Llengua Catalana*).

titucionals, aquells articles dels reglaments corresponents que impedeixen de pla l'accés de la llengua catalana a la documentació que generen. És una discriminació realment pertorbadora que l'Estat espanyol no garanteixi encara plenament que els seus súbdits es puguin casar civilment en la llengua pròpia. Avui per avui aquesta possibilitat depèn encara de l'atzar.

Pel que fa a les actuacions institucionals, la Disposició addicional de la LNL ordena que la Generalitat promogui, d'acord amb els òrgans competents, la normalització de l'ús del català, entre d'altres, a l'Administració de Justícia i en els registres. Obeint aquest precepte, el Departament de Justícia ha realitzat tot un seguit d'accions que van començar anteriorment a la LNL. Així, el Decret de 14 de desembre de 1981 va crear un Servei de traducció de Documents, entre d'altres objectius, per tal d'arbitrar una solució per als escrits i documents que arriben als tribunals en català i per evitar, en tot cas, que fossin retornats —en aquell moment— a qui els presentava. Es pretenia amb això que la traducció no fos requerida als ciutadans quan el jutge desconegués la llengua. Tot i la divulgació de l'existència d'aquest servei, el conseller de Justícia reconeix davant del Parlament, el 9 de febrer de 1983, que es fa servir poc i que hi ha la queixa que algun jutge o tribunal refusa documents en català i n'exigeix la traducció a qui els presenta, tot i poder trametre'ls al Servei de Traduccions. El 10 de desembre de 1984 s'obre un Gabinet d'Informàtica i Traduccions en l'edifici dels Jutjats de Barcelona, i una setmana després el President de l'Audiència Territorial de Barcelona prohibeix expressament mitjançant una circular que s'imposi la traducció al castellà als qui presentin documents en la llengua nacional i ordena que si cal traducció se'ls ofereixi la possibilitat de fer-la i que en el cas que en un termini breu el ciutadà no presenti la traducció, aquesta es faci d'ofici a través del Gabinet esmentat. Convé destacar que actualment el Gabinet es troba amb el problema peculiar que les sales del contenciós fan traduir els plans municipals sencers en el cas que alguna de les seves disposicions sigui impugnada, i això comporta de vegades un col·lapse angoixant per als traductors. És evident que aquest problema demana una solució urgent, abans que els municipis tornin a utilitzar el castellà amb el pretext d'evitar la paralització dels plans municipals.

El Gabinet d'Informàtica i Traduccions va elaborar també la versió bilingüe d'alguns dels impresos més freqüents. D'altra banda, han anat apareixent també un *Formulari de 50 documents jurídics en català* (1976), un *Vocabulari jurídic castellà-català i català-castellà* (1978), un *Sillabus processal civil i formularis* (1984), i molt recentment, un *Diccionari jurídic català* amb les equivalències amb d'altres llengües. Tot això és obra del Seminari de Documentació Jurídica en Català del Col·legi d'Advocats de Barcelona, i el Departament de Justícia ha col·laborat en els textos més recents. Aquest Departament també col·labora en la publicació d'una col·lecció de textos jurídics que recull la legislació bàsica de l'Estat, i és previst que també inclogui formularis.

Tota aquesta tasca s'ha vist reforçada per l'acord de 29 de maig de 1985 entre el Departament de Justícia de la Generalitat i l'Audiència Territorial de Barcelona,¹⁴ on l'esmentat Departament es compromet: 1) a mantenir el Gabinet de què hem parlat anteriorment, i per tant, a assumir la traducció de la documentació dels Jutjats i Tribunals de Catalunya; 2) a facilitar-los intèrprets entre les dues llengües oficials; 3) a continuar organitzant periòdicament cursos de català gratuïts per al personal de l'Administració de Justícia; 4) també s'estableix que es procedirà a la retolació bilingüe de tots els edificis judicials de Catalunya.

Cal dir que l'Escola d'Administració de Catalunya des de l'any 1984 collabora en l'organització de molts dels cursos de català que ara esmenta l'acord. De fet, a hores d'ara se n'han celebrats de llengua catalana i llenguatge administratiu, i també alguns d'Introducció al llenguatge jurídic, també en col·laboració entre el Departament de Justícia i l'Escola esmentada, de l'experiència dels quals acaba de sortir el manual d'*Introducció al llenguatge jurídic*.

Cal esmentar encara l'atorgament anual de beques, des de 1984, per part d'aquest Departament, per a la preparació d'oposicions a Jutge, Fiscal i Secretari de Jutjat. Per a la concessió d'aquestes beques es valora fortament el coneixement del català i, des de la convocatòria de 1985, un cop atorgades s'obliga els becaris d'assistir a cursos de llenguatge jurídic català, i a presentar el diploma de nivell B de la Junta Permanent de Català en el termini d'un any i mig des de l'atorgament de la beca.

Força important és el fet que l'acord esmentat de 29 de maig de 1985 crea una Comissió de seguiment «periòdic i puntual», d'estudi i assenyalament de noves actuacions; en relació amb les mesures normalitzadores que conté aquell acord.

La Comissió és integrada per:

- Un magistrat de l'Audiència Territorial de Barcelona.
- Un secretari judicial en exercici a Catalunya.
- Un representant de la Direcció General de Relacions amb l'Administració de Justícia del Departament de Justícia.
- Un representant del Departament de Cultura de la Generalitat.

Tot i que l'acord preveu que es reuneixi, almenys un cop cada trimestre, quan ja s'ha complert un any de l'establiment del pacte la Comissió encara no s'ha constituït. Aquest fet em fa pensar que aquest òrgan col·legiat necessita un secretariat tècnic amb unes funcions d'inspecció paral·leles

14. Aquest acord apareix reproduït a les pàgines 231 a 233 del núm. 7 d'aquesta *Revista*.

15. DUARTE, C.; DE BROTO, P.: *Introducció al llenguatge jurídic*, Departament de Justícia i Escola d'Administració Pública de Catalunya. Barcelona, juliol de 1986.

a les que hem proposat per a la xarxa tècnica de normalització lingüística de la Generalitat. Només amb aquest secretariat, que potser hauria de ser adscrit al Departament de Justícia, es podria dur a terme aquest «seguiment periòdic i puntual» i es podria fer efectiva la gestació de programes de normalització a l'Administració de Justícia.

També trobo a faltar que en la Comissió no hi figurin representants dels Consells de Col·legis d'Advocats i de Procuradors de Catalunya, ja que aquests col·lectius podrien impulsar extraordinàriament la normalització lingüística dels jutjats i tribunals.

És evident que els estímuls realitzats fins ara, tot i que són importants, no han aconseguit crear una dinàmica lingüística que auguri una situació satisfactòria a l'Administració de Justícia en un termini breu. D'una enquesta recent es desprèn que només el 24 % dels funcionaris d'aquesta Administració declara conèixer satisfactoriament el català, i un altre 26,9 % el sap escriure una mica. Entre els no nascuts als Països Catalans, que representen gairebé 2 de cada 5 funcionaris (concretament el 39,9 % del total), la proporció dels qui saben escriure en català, bé o malament, és molt més baixa: no arriba ni a la quarta part (24 %).

D'aquí es desprèn que fins que no s'exigeixi un coneixement previ de la llengua pròpia en l'accés a aquest sector de l'Administració catalana, no s'hi podrà garantir la plena igualtat de l'ús de les dues llengües oficials, i encara menys el ple predomini de la llengua pròpia, que és el que entenem per normalització lingüística.

2.3. *L'Administració perifèrica de l'Estat*

Es fa difícil definir quin és el model d'ús lingüístic a què pretén d'arribar aquesta Administració. A gran trets la pregunta és si hi ha d'acabar predominant el català, pel fet que és la llengua oficial pròpia del territori i, per tant, és bo que l'Administració s'acosti al màxim al ciutadà, o bé continuarà dominant-hi sempre el castellà, pel fet que és la llengua oficial d'aquesta Administració tal com diu l'article 3.1 de la Constitució a la llum de la sentència del Tribunal Constitucional de 28 de juliol de 1981, ja esmentada en un altre lloc.

Un informe de la Delegació del Govern a Catalunya, d'abril d'enguany, sobre la normalització lingüística a l'Administració Perifèrica de l'Estat, dóna uns criteris que intenten configurar un model d'igualtat estricta i equilibrada entre totes dues llengües, però per arribar a aquest model no es considera convenient cap mena de reglamentació o instrucció de tipus general que deixi clars aquests criteris entre tot el personal, ni tampoc es considera la possibilitat d'establir uns mecanismes de seguiment o impulsió.

La seva aplicació depèn, doncs, de moment, d'un reguitzell d'accions pun-

tuals que semblen intensificar-se vivament allà on la consciència i l'ús lingüístics són més estesos, és a dir, a la província de Girona.

Els criteris de l'informe comencen per reconèixer el dret dels ciutadans a l'ús normal i oficial de la seva pròpia llengua, i afegeixen que per fer efectiu aquest dret cal arbitrar uns mitjans que evitin discriminacions o entrebancs a l'hora de relacionar-se amb l'Administració. Es concreta a continuació el principi susdit en una sèrie de criteris que afecten àmbits determinats.

L'informe recull una valoració de la situació a les diferents dependències, i esmenta les accions que s'hi han efectuat per aplicar els criteris esmentats. Hi destaca una àmplia política de cursos de català, en col·laboració amb l'Escola d'Administració Pública, i també una notable activitat de bilingüïtzació d'impresos i documents normalitzats, de senyalitzacions, retolacions i informacions. No es diu enlloc, però, que en la selecció de personal es pensi tenir en compte, almenys d'ara endavant, la capacitació en les dues llengües oficials, tal com mana l'article 19.1 de la Llei de mesures per a la reforma de la Funció Pública. Ens plantejem, doncs, si les mesures susdites i altres que recull l'informe estan construint realment una administració perifèrica que a la llarga sigui plenament respectuosa amb la llengua. Sense una normativa interna que determini clarament els drets dels ciutadans, molts policies i funcionaris continuaran suposant, com em deia un d'ells la setmana passada, que «no tengo obligación de entender lo que me dice porque dependo de Madrid».¹⁶ Sense uns òrgans concrets que vetllin per la normalització i correcció de la llengua, els impresos en català poden quedar al calaix, i a la vista només els que són en castellà, el rètol bilingüe trencat podrà ser substituït per un rètol monolingüe castellà, etc. Mentre els funcionaris seleccionats o traslladats a Catalunya no hagin de saber les dues llengües oficials i es puguin traslladar lliurement sense cap consideració envers la llengua, els cursets de català constituïran una important despesa sense fi, amb una dubtosa rendibilitat.

3.4. *Punt final*

Atesa la visita que tindrà lloc aquesta tarda a un Centre de normalització lingüística, evito d'entrar a parlar de les Corporacions Locals, ja que ens hi serà donada una informació completa sobre la planificació que es duu a terme en els ajuntaments, en col·laboració amb la Direcció General de Política Lingüística.

16. És alarmant la concepció de la tasca de servei al públic que deu tenir un funcionari que entén un ciutadà que parla en una llengua oficial, i fa veure que no l'entén.